Ч. 40 (11.008). Львів, середа 23. лютого 1927. Poaxtowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Льокарно без мрій.

Львів, 22. лютого 1927.

Не може бути двох думок про те, що Льокарно є антитезою Версалю, що його сутю й основною тенденцією є підважити, а в дальшій консеквенції розвалити мережану будівлю версальського трактату. Далі годиться ствердити, що вістря Льокарна, хоч зручно заховане і декоративно прикрите, є звернене в першу чергу проти Польщі — як держави найщедріше вивінуваної версайським трактатом на кошт сусідуючих з нею держав і народів.

Версальський трактат, формально ліквідуючи велику війну, фактично став її найяскравішим виразником і заповідником, створивши нові огнища конфліктів і розбрату між европейськими народами. Льокарно є виразником мира, але мира умовного — якраз з огляду на істнування й обовязуючу силу версальського трактату. Льокарно мирним шляхом вирішує тільки спірні питання між Німеччиною і Францією, але не вирішує спірних питань між Німеччиною і Польщею. Колиб ми схотіли уявити собі персоніфіковане Льокарно, то в руці, простягненій на захід (в бік Франції), побачилиб ми оливну вітку, а в руці, простягненій на схід (в бік Польщі), важкий меч, хоч тимчасом прибраний зеленю... мирної фразеольогії.

Зовсім природно, що першим наслідком Льокарна був зріст німецької пропаганди за ревізією границь між Німеччиною і Польщею, за поворот данціґського коридору, Поморя і Шлеська. Вірніше кажучи, пропаганда за ревізією границь „вибухла" з моментом підготовлювання Льокарна, а її переходом став німецький соц.-демократичний політик Брайтшайд. З поступаючою реалізацією Льокарна розвивається і пропаганда за ревізією версайського трактату, що доказує, що передумовою повної стабілізації Льокарна є повалення і повна ліквідація Версалю.

Пропаганда за ревізією границь досі розвивалася головним чином в німецькій і швайцарській пресі. Тепер вона вже перейшла границі Франції, розвиваючись рухом рівномірно-прискореним. Найцікавішим явищем в тому є обставина, що питання ревізійного пристосовлення Льокарна в центральній Европі порушують франц. політ. письменники польонофільського покрою. Ми вже мали нагоду приводити голос Жана Пенвіля з приводу дебат над справою розброєння Німеччини (справа німецьких твердинь у Сх. Прусії), голос, якого провідним тоном є ствердження про неминучість осамітнення Польщі і її політичного злеліщіння, а то й упадку.

Тепер до голосу приходить другий визначний французький приятель Польщі Альфред Фабр-Люс, який випускає книжку: *„Locarno sans Reves"* (Льокарно без мрій). Ще до появи книжки *„Berl. Tageblatt"* за згодою автора друкує один розділ тієї справді сенсаційної книжки.

Він зазначує, що справа східних границь (західно-польських) висувається на чоло всіх справ, звязаних з Льокарном. Така нпр. важлива справа, як приєднання Австрії до Німеччини не стоїть в ніякій пропорції до питання і ваги східних границь. В теперішній стадії зайвим було би фіговим листком закривати голу дійсність, а саме, що Льокарно в нічому не забезпечує Польщі — ані безпосередньо, ані тимбільше посередньо (через СРСР чи Литву). Німеччина має перед собою всі можливости з такої чи іншої хуртовини, що знялась би над Польщею витягнути для себе всі користи. І ніщо не оборонить Польщі перед завтрішнім днем, а тим менше французько-польський союз. Польща сама мусить думати про вихід зі сліпої вулиці версайського трактату шляхом компромісу, бо

„спочивати на лаврах було би дуже небезпечним для наших польських приятелів. Могутність і богацтво якогось краю спираються не лише на поширенні його границь, але також на повному приноровленні його оборонної здатности до апетитів сусідів. В дійсности чинник безпеки Польщі є нині дуже слабий, а це вяготить на її будучині і зменшує її господарчу відпорність. Провідники її повинні змагати до становища, в якому край був би менше загрожений, а його союз видатніший."

Суть французько польського союзу мусить бути змінена в мирному напрямку. Досі той союз був знаряддям протинімецької політики. Польщу бездумно наділювано просторами з метою зробити непримиримим її відношення до Німеччини і СРСР. Клемансо зробив усе можливе, щоби в майбутности виелімінувати політику Льокарна (мира). А вона всеж таки прийшла, бо мусіла прийти.

„Беручи справу наскрізь льоґічно, підписання умов з 1925 р. (Льокарно) вимагало попередньої ревізії давніших умов (Версалю)".

Краще і доцільніше було з боку союзників запропонувати ревізію та її перевести, щоби в заміну одержати повне територіяльне забезпечення Польщі. Тимчасом наступила зупинка на півдорозі, бо принято розємну умову **без формального признання** ***status quo.*** А час не працює в користь вдержання теперішнього стану.

Єдиним виходом з крутого становища є зроблення Польщею відповідних уступок Німеччині, а тим самим ліквідація французько-радянських (берлінських) трактатів.

„Берлінський трактат заключено на пять літ. Чи та умова про невтральність після упливу її речинця розвинеться в союз? Або — навпаки — Німеччина відкине її віднову і під якими умовами? Якщо Польща, щоби це осягнути, зуміє зробити уступки (розуміється, Німеччині! — Ред.) то видається нам це слушним, коли Німеччина дасть їм відшкодування через територіяльні гарантії, хочби вони **мали бути звернені** і проти Росії".

Якого характеру мають бути уступки Польщі в користь Німеччини, не говорить докладно приятель Польщі А. Фабр-Люс. Можуть вони бути характеру територіяльного, а можуть бути й іншого (господарського). Все це залежне від Польщі самої, від її міжнародного положення, від її внутрішньої сили і від здобутих симпатій. Якщо перед ревізією територіяльних справ Польща доведе до господарчого зближення з Німеччиною, то тимсамим відсуне важку для себе жертву на необмежений час.

Доперва в світлі цих „відкрить" Фабр-Люса зуміємо оцінити неґативне становище Німеччини в справі господарчого трактату з Польщею і непереможне тяготіння польського уряду довести до спішного заключення цього трактату.

Вкінці ще одно: Для Франції союз з Польщею не представляє ніякої сутньої вартости.

„Вже віддавна наші східні союзи не принесли нам в заміну нічого справді корисного. Трівка небезпека війни на Сході Европи, що випливає з нестійности урядів, непевности границь і помішання національностей, на щастя не має анальоґії на Заході".

Після вирівнання рахунку за 1871 рік можливість конфлікту між Францією і Німеччиною не лише зменшилася, але й майже зовсім уступила.

„Отже не потребуємо рахувати на польську інтервенцію на нашу користь, якої успішности не можна би зрештою порівняти зі значінням допомоги, яку обіцяли ми Польщі".

Польська премія при обезпеченні не стоїть в ніякій пропорції до французької премії і звязаноог з нею ризика.

Ось як представляється „Льокарно без мрій", ось якими виглядають польські перспективи в світлі дійсности.

До висновків Альфреда Фабр-Люса додає впливовий берлінський орґан цікаву замітку:

„Коли Фабр. Люс представляє, що Німеччина в заміну за **польські територіяльні уступки** повинна заключити трактат безпеки з Польщею, то на всякий випадок поминає він те, що загальне положення Німеччини мусить стримати її від умов, які могли би зобовязувати її до антиросійської політики, а в данному випадку до політики зачіпно зверненої проти Росії".

Замітка берлінського органу, в якій кладеться натиск не на інші, а лише на територіяльні уступки Польщі, є дуже характеристична своїм неґативним ставленням справи. Значить, німецька політика є рішена і тут ставити глибші і ширші умови. Інша річ, що поєднання Німеччини з Польщею, даючи ґарантії для останньої у відношенні для Европейського Сходу, булоб звернене в першу чергу проти нас.

Ф. Ф.

Мартирольоґія української школи.

Що буде дальше?

V.

Після того, як ми приглянулися ближче витвореним у нас обставинам у шкільній ділянці за кур. Собінського, варто нам спитатися: А що буде дальше? Чи зміниться у нас щонебудь у шкільній протиукраїнській політиці, чи можна надіятися якоїсь поправи шкільних відносин?

На місце вбитого львівського куратора призначений тепер д-р Рімер, познанський поляк. У тому краю, хоч він стогнав під гострим пруським режімом, закони були все заховувані. Можливо, що новий куратор схотів би таку законність і в нас приноровити та вкоротити ту самоволю, яка в нашім краю від років розвинулася і вкорінилася. Але чи зуміє він того довершити? Самоволя вкорінилась у всіх наших властей так глибоко, що стала наче другою їх натурою; цим сторонничим духом перенялася сама кураторія і всі підвладні їй органи. А попри них стоять ще ріжні інші чинники, як „народові організації" і т. д., котрі не залишать своєї дальшої роботи. До того слід додати, що новий куратор людина чужа, не знаюча зовсім краєвих відносин і людей, — а дальше, що має бути своєю вдачею замкнений в собі і мало приступний для широких кругів; прикмета ця може добра на терені знайомім і певнім, але менше відповідна в наших, чужих для нього обставинах. Майже певне, що він буде інформуватися в найближчім собі окруженні, а воно зуміє вже обмотати його по свойому. І піде все по давньому. Так і пригадуються мені знов слова старого урядовця: „Доки ця буда стоїть, не зміниться ніщо"...

Дуже важне й те, що в верхах польського уряду не заноситься супроти нас на ніяку зміну. Ось недавно п. Бартель мав сміливість заявити, що шкільний плєбісцит переведено у нас **правильно**, а дальше, що утраквістичні школи мають *„najzupełniejsze usprawiedliwienie"*. Значить верховний шеф звеличав ославлений плєбісцит, при якім мали місце нечувані зловживання, а разом з тим і утраквістичну школу, яку давно осудив педагогічний світ.*)

*) Богато учителів нарікає, що вони доведені до розпуки, коли приходиться їм в нинішній утраквістичній школі брати в першім році науки рівночасно польський і український буквар і толкувати дітям на одній годині, що деякі букви мають таке значіння, а на другій годині, що мають інше. Це не наука, кажуть вони, а просто отуманювання малих дітей. Але польські політики, що з елементарною наукою не

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 77/27. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekłsa wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 36 (10.982) z dnia 18. lutego 1927 pod tytułem: „Z sojmowo[illegible]" w ustępie między słowami: [illegible] a słowami: [illegible] zawiera znamiona zbrodni z § 56 u. k. i występku z § 24 ustawy pras. z dnia 17./XII. 1862 uznał dokonaną dnia 17. lutego 1927 to u konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydal w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863, i j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę po 400 Zł. Lwów dnia 18. lutego 1927.

Marek.

Деякі польські круги маються ще думкою, що наше селянство в Галичині спокійне й терпеливе та виводять з того, що воно вдоволене з теперішнього стану. Правда, що наш нарід може не такий завзятущий, як мазур, що не стерпів би над собою такого стану, що в нас. Наш селянин з природи своєї добрий і спокійний, зазнавши в останніх роках стільки страшних злиднів і горя, терпить мовчки свою біду, щоб не стягати на себе ще більшого лиха. Але що діється в його душі? Він мовчить, але він вповні свідомий того, які права йому належаться. А який дух панує в масах народу, досвідчує кожний з нас, що виїде з більшого міста на села. Знайомі селяне підходять до нас і питають тихцем: „Пане, скажіть, коли це все вже скінчиться?“ Ці слова короткі, але як богато вони говорять!

В наших обставинах не можна надіятися, щоб Польща і її уряди змінили свою політику супроти українського народу. Їх ошоломила манія великодержавности до того степеня, що не бачать висячої над ними грози і не розуміють, що тільки природні організми мають силу, а всякі складані спочивають на глиняних ногах. Може й злагодять ті політики трохи форму поведення з нами — хоч і на це зовсім не заноситься — але система лишиться та сама. Всякий польський уряд змагатиме до якнайбільшого опанування українського народу і до закріплення на нашій землі і над нами польського елементу. А що школа найлекше винародовлює, то ясно, що поляки в нічому не поступляться.

Одначе, якіб не переводились у нас шкільні експерименти, то український нарід буде ступати нестримно своїм шляхом і прямувати до власної мети. Національна свідомість обняла його нині вже на всіх областях; скріпилася значно і в нашій частині саме наслідком перебутих і пережиываних злиднів, та огорнула всю закріпощену донедавна Велику Україну. А відома річ, що великого, свідомого своєї мети народу не годна вже ніяка сила спинити. Перетерпимо ще трохи і vжсимо здобути своє а в першу чергу свою рідну школу.

Громадянин.

нали ніколи ніякого діла, голосять таки з трибуни, що утраквістичні школи мають *»najzupełniejsze usprawiedliwienie«*.

Проти політики гнету.

Учені СРСР. проти переслідування білорусинів у Польщі.

В часі нарад всесоюзного зїзду наукових робітників у Москві дня 10. лютого вечером забрав слово професор білоруського університету з Мінська Пічета. Він подав присутнім до відома короткі історичні дані про поділ між СРСР. і Польщу білоруської національної території, змалював переслідування, які терпить білоруський національний рух на території польської Білоруси і візвав зїзд висловити протест проти тих переслідувань.

Після Пічети промовляв ще другий делегат Білоруси Смоліч. Протест наукового світа проти цих переслідувань — казав він — полекшить становище білоруських селян і робітників, що живуть під Польщею і підкріпить душевно тих білоруських борців за національну свободу, що сидять у польських тюрмах.

Академік Багалій, делегат України, запропонував звернутися в імени зїзду до вчених усього світа з відозвою протестом проти переслідування Польщею білоруського й українського національного руху.

Радянська Україна.

Дальші зміни в уряді.

Президія Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету Рад звільнила гр. Кателя від обовязків заступника народнього комісара фінансів та призначила його заступником голови Державної Пляново Комісії УСРР. На становище другого заступника народнього комісара фінансів призначено гр. Храмова. Тимчасово виконуючим обовязки народнього комісара праці призначено Плахотникова, натомість звільнено зі становища нар. комісара праці Сухомлина.

Денаціоналізація будинків.

Щоби швидше провести в життя націоналізацію будинків в тих місцевостях, де націоналізацію проведено на основі закону з 1. листопада 1921 р., Рада Народніх Комісарів доручила нар. комісаріятові внутрішніх справ проводити в приспішеному порядку оцінку будинків. Денаціоналізацію мають вести так, щоби націоналізованими остали тільки ті будинки, які необхідні для потреб державних установ. Все інше має перейти назад до власників. Рівночасно дістав нар. комісаріят внутрішніх справ доручення, щоби число націоналізованих під державні установи будинків звести до мінімум. Рада народніх комісарів доручила далі в звязку з денаціоналізацією домів усім окружним виконавчим комітетам ліквідувати до 1-го квітня ц. р. нежиттєздатні та штучно утворені мешканеві кооперативи, що користувалися націоналізованими домами.

Академія Наук.

Центральна Управа Т-ва „Міжнародня Книга“ звернулася до Української Академії Наук зі запрошенням взяти участь у весняній міжнародній книжковій виставі в Ляйпціґу. На виставі буде заступлена книжкова продукція цілого світа. Академія приняла запрошення та вислала вже зразки своїх видань до Ляйпціґу.

Нищення лісів.

Останніми часами писали ми кілька разів про безпощадне нищення лісів на Україні. З тим невідрадним явищем почала послідовну боротьбу радянська влада. Та всеж, не зважаючи на те, ліси далі нищать. Самовільні порубки не переводяться. В „Комуністі“ з 10. жовтня читаємо, що за останніх три роки самовільні порубки знищили на Україні лісовий запас вартости 5 міліонів карбованців. Щоби остаточно припинити нищення, Народній Комісаріят Земельних Справ робить заходи, щоби змінити дотеперішню 39. статтю кримінального кодексу, та впровадити в життя іншу що передбачує високі грошові кари до 200 карб. за грабіжницьку рубку ліса, а також тюрму до 6-ти місяців. Так само передбачує пропонована Наркомземом стаття високі кари і для тих, що продають крадений з ліса матеріял. Для них передбачена тюрма до висоти 3-х літ і крім того конфіската майна та виселення з лісових районів.

Останні вісти.

Більшовицький амбасадор у Кантоні.

Льондон, 21. лютого 1927.

„Дейли Мейл“ повідомляє, що заступника комісаря закорд. справ СРСР. Аралова іменовано амбасадором у Кантоні.

Кара смерти за страйкі.

Льондон, 21. лютого 1927.

Райтер повідомляє зі Шанґаю, що до загального страйку, який обняв 100.000 людей, прилучився персонал міської комунікації. Військовий губернатор видав розпорядок, у якім грозить карою смерти страйковим агітаторам. Трьох агітаторів покарано смертю, а їх голови виставлено публично.

Постанови анґл.-китайського договору.

Льондон, 21. лютого 1927.

Постанови цього договору такі. Дня 15. березня ц. р. британійська міська рада розвяжеться, а адміністрацію концесій віддасться новій китайській міській раді. До китайських властей належатиме дбати про публичну безпеку на терені концесій і вести публичні роботи й санітарні справи.

Мадярські соц. посли зрікаються мандатів.

Будапешт, 21. лютого 1927.

Провідник мадярських соціялістів пос. Пайєр заявив, що соціялістичні посли зложуть свої мандати до мадярського парляменту тому, що положення в парляменті тепер безнадійне.

Кн. Карло вертає до Румунії.

Париж, 21. лютого 1927.

„Матен“ пише, начеб одержав потвердження вістки, що кн. Карло румунський поїде до Букарешту. Причиною відїзду є виключно стан здоровля короля Фердинанда.

Прімо де Рівера — міністр закорд. прав.

Берлин, 21. лютого 1927.

Півофіціяльний комунікат подає до відома, що наслідком ріжниць думок на справу Марока і Танжеру уступив міністр закорд. справ Янґуас. Король поручив теку мін. закордонних справ Прімо де Рівері.

Виїзд посла Раушера до Берліна.

Варшава, 21. лютого 1927.

Німецький посол Раушер в понеділок вечером відїхав до Берліна. Перед відїздом був пос. Раушер у мін. закордонних справ Залеського, щоби довідатися, яке є польське становище до польсько-німецьких переговорів. Мін. Залеський відповів, що становище Польщі є видне з його заяви, яку він дав представникам преси.

Найшли золото в ґен. штабі.

Варшава, 21. лютого 1927.

„Курєр Червони“ повідомляє, що підчас реконструкції будинку ґен. штабу на Саскій пл. у стіні одного з кабінетів найшли велику панцирну касу, вмуровану так добре, що досі її ніхто не запримітив. У касі найшли десять штаб золота заг. ваги 41 кґ. Штаби розслідженo хемічно і стверджено, що складаються вони зі золота, платини і срібла. Чиї то штаби, не знати.

Вибух ґранати підчас вправ.

Варшава, 21. лютого 1927.

Вчора підчас вправ 2. п. залізничних саперів у Яблонній капраль Реек збирав ручні ґранати. Ґраната розшарпала його, а хорунжого Яґеловича ранила тяжко. Він помер у шпиталі.

За океаном.

Після усунення д-ра Назарука.

В „Америці“, органі католицької допомогової (обезпеченевої) організації „Провидіння“, прощається з ч. з 1. лютого ц. р. д-р Назарук з її читачами. Подякувавши всім тим, що йому допомогали і сприяли, заявляє, що в часі своєї редакторської праці в „Америці“ пропаґував тільки одну-одиноку засаду, а саме засаду внутрішнього послуху світському й духовному авторитетові. Крім того позитивного принципу переводив він — як каже — й один на око неґативний принцип: старався викорінити з нашого публичного життя цілу низку абсолютно пустих вигуків, званих „кличами“, які від довгих літ мов пирій занечищують наше публичне життя.

Причини свого усунення з редакції „Америки“ обіцює д-р Назарук представити колись у своїх спомипах з Америки.

При кінці заявляє, що до травня включно перебуватиме у Філядельфії, після чого виїде до Европи, оскільки до того часу полагодить справу пашпорту.

До того „прощального слова“ д-ра Назарука позволимо собі зазначити тільки одно: саме отой неґативний принцип, який він уважав, переводити без почуття такту і відвічальности в життя, спричинив його усунення з ред. „Америки“. Хто мав нагоду читати „Америку“ в останніх часах, той мусів щонайменше здвигати раменами на вид

Мих. Рудницький.

Шліфар вічности.

(З нагоди 250-літніх роковин смерти Спінози.)

Шліфар, як хоче Желехівський: шлюфір, чи шліфовщик, як воліє-те; не маємо на цю працю власного слова і позичили його з німецької мови, так само як росіяне або поляки, бо не мали ми ніколи власних шліфарень скла або ідей. Шліфарем з професії був фільософ, якого 250 літні роковини смерти святкували маніфестаційно вчора в Газі, місці, де помер він у нужді та самоті. Барух Спіноза рятував себе від смерти двома професіями: жив із шліфарства, а жив фільософією. Перша заспокоювала голод його тіла, друга душі.

Спіноза жив як мудрець; найбільші події його життєпису це ті, коли він в обороні ідей жертвував особистими вигодами. Як син жидівського купця в Амстердамі, хоче стати рабіном. У його руки попадають твори Декарта і він відчуває силу першої правди свого вчителя: можна вірити лише в те, що розум приймає з безсумнівною ясністю. Талмуд не дає таких правд. Спіноза за вільнодумність мусить іти на „баніцію“ в 1656 р. і переїхавши в Гаагу, рятує себе штукою поліровки дорогоцінного скла. Та його кожна вільна хвилина присвячена роздумуванням над проблемами буття. Для цієї мети, якою він живе, він не хоче прийняти ні ріжних становищ пропованих його другами, ні катедри фільософії в Гайдельбергу, ні, як кажуть, пенсії від Людовика XIV., дарма, що чахотка поволі підгризає його організм і дає йому дожити лише до 45 р. життя.

Спіноза є творцем одної з найважших, найдивогляднііших і найбільше послідовних фільософічних систем *). Хто ніколи не думав над питаннями про причину та мету всесвіта, почувши т. зв. зміст його світогляду, може уявити собі, що фільософ ломить собі голову над такою сполукою ідей, яка складалась би на найбільше неймовірний образ світа. Та скільки великих умів дало себе пірвати глибиною правди та перспективами ясности, відкритими жидівсько голяндським мислителем: Ляйбніц, Лессінґ, Кант, Шеллінґ, Геґель, Ґете, Бісмарк, Тен, Фльобер — і ця низка не скінчилась ще донині! Як зясувати двома словами тайну впливу цього недоступного світогляду?

Неодин з вас уживав фрази *sub specie aeternitatis*, не заючи, що завдячує її Спінозі. Єдиний викінчений світогляд є, на думку Спінози, такий, який у силі глянути на всі явища „з погляду вічности“ себто визволитись від усіх змінних, перехідних, часових впливів. Фільософія займається проблемами людини — її відношення до світа. Якже-ж людина може бути незалежною від змін часу та власних переживань? Спіноза вірив, що може. „Людина, каже він, не є в природі як царство в царстві, але як частина в цілости, а воруханнями духового автомату, яким є наше „я“ (єство), кермують так само закони, як закони світа матеріяльного“... І Спіноза прийнявши людину та всесвіт як автомат оживив його сотками скляних шиб, скривши за ними свої ідеї: субстанцію, атрибути, „моди“, — а в безмежній далині, розсіяв мов зорі просторінь, розум, душу — безмежні прояви, ознаки, вислови незбагненого, неосяжного Бога Природи.

Хто входить у цей світ, почуває памороки, мов під великанськими небозводами магазинів гути, де з усіх боків заломлюється світло в скляних тафлях. Спіноза ні на хвилю не вслухується у своїх роздумуваннях у тремтіння людського серця, фільософ, як світ вічности, не знає ні зворушень ні бажань. Світ є для нього годинником покладеним під великанський телескоп. Предивний це механізм: ні злий, ні добрий, безнестрашний, а одночасно бездійний, не зроджений якоюсь вищою лею, а одночасно якнайбільше гармонійний, без протилежностей між тими всіма явищами чи ідеями, які щодня родять у нашій душі суперечності та вагання: між духом і матерією, світом тіл і ідей, природою і Богом..., а одночасно необхідний і одиноко можливий!

Спіноза вірив, що людський мозок, незалежно від усіх пут, якими звязані з тілом, часом, простором, може оглядати єдино-вічну правду. Навіть та потреба, яку осідком ми нині вважаємо серце, потреба віри в Бога, була для нього чисто розумовою. Завдяки тому він міг створити єдину до цього часу „етику“ методою, яка є ма-

---

*) За життя видає лиш: „Принціпи Картезіянської фільософії“, і „Теольоґічно-політичний трактат“. Решта вийшла щойно після його смерти: „Етика“, „Політичний трактат“, „Трактат про направу розуму“ і приватні „Листи“.

тої просто божевільної кампанії проти української інтелігенції, яку вів д-р Назарук цілком по лінії відомої більшовицької тактики. Таксамо не перебирав він у засобах боротьби і висловах проти УНДО, одинокої національної політичної партії на наших землях. Таке розуміння й ведення „політики", зокрема на американській землі, пімстилося на ньому скорше, як ми думали, і д-р Назарук опинився отсе поза скобками тамошнього українського життя.

Біржа.

Гроші.

Американський долар у приватних оборотах 8·93 і пів—8·94, канадійський долар 8·89—8·90. Банк Польський платив: долар у готівці 8·90, Ню-Йорк 8·93, англійські фунти 43·41 (девізи), 43·32 (валюти), французькі франки 34·95, і 34·88, бельгійські франки 24·71 і 24·67, італійські ліри 38·62 і 38·54, голяндські гульдени 358·10 і 357·28, австрійські шілінги 126·11 і 125·86, чеські корони 26·50, шведські корони 238·10, данські корони 251·50, норвежські кор. 123·11, німецькі марки 211·60.

Курс золота і срібла в приватних оборотах за: 100 зол. рублів 52·75, за 100 срібних рублів 31·75, за 100 рублів більону 14·75, за 100 рублів більону 14·75, за 100 рублів більону так званих діркованого 18·00, за 100 срібних марок 8·75, за 100 срібних корон 8·00, за 100 срібних франків 7·50, за 10 срібних долярів 96·00. Орієнтаційний курс червінця 3·82. Урядовий курс одного граму золота означено на 5·9484.

Збіжа.

Пшениця двір. 51·25—52·25, пшениця кр. селянська 48·50—49·50, жито галицьке 36·00—37·00, ячмінь галицький броварний 34·00—36·00, ячмінь галицький до перемелювання 30·00—31·00, ячмінь пастівний 27·25—28·25, овес галицький 28·50—29·50, кукурудза румунська 28·50—29·50, барабоія промислова 6·50—7·00.

НОВИНКИ.

— Арешти. У Станиславові поліція арештувала якогось Василя Атаманюка, якого, як подає польська преса, підозрівають, що він до спілки із арештованим у Львові М. Вербицьким, буцім то мав убити куратора Собінського. Кажуть, що найшли в його хаті... архів мап. Як звичайно, у звязку з цим арештом іде інформація, що поліція впала у Станиславові на слід сильно розгалуженої групи українських... терористів. — Про арештування кількох молодих людей під закидом комуністичної агітації повідомляють зі Стрия.

— За державну зраду. На два роки засудила лава присяжних торговельного помічника Гляйхера та студента Вас. Середу за поширювання протидержавної літератури. Оборонець зголосив відклик.

— Гр.-кат. парохія в Празі. Мукачівська епархія збирає фонди на основання гр.-кат. парохії в Празі. Для успішного переведення збіркової акції вибрано окремий комітет. На основі розпорядку ординаріяту відбулася збірка на цю ціль по всіх церквах Закарпаття в день св. Миколая.

— Чи повірите що... львівський адвокат д-р Ерліх зі Львова, який забирає голос в анкеті „Дзєнніка Львовского" на тему польсько-українського порозуміння, уявляє собі, що „фонетика" це є мова, бо пише: *»odczyszczono język z naleciałości rosyjskich i nazywano go »fonetyką!«* Є такий „совєт" чи „сільрада", в якому нема ні одного мущини, а всі жінки; це блаженне село, якого назви „Ізвєстія", не подають, імовірно із сорому, находиться в Щетинській волости, Череповецької губернії. — Наслідком нервового переляку при автомобілевій катастрофі жінка урядовця, 60-літня пані Ельза Губер, зовсім сива, дістала в одну мить чорне волосся! — Богацтво та славу завдячує в Америці Бурджес винаходові... хрестикових загадок. Є це одна з найприємніщих забав знудженої американської інтелігенції.

— Тільки шість вломів було у Львові на протязі вчорашньої ночі; — кілька на вулицях з поетичною назвою: Листопада, Овочевій, Медовій. Вломливі недільні гості були невибагливі — брали крам з крамниці, слюсарське знаряддя, потрібне до розвитку своєї професії, трохи матерій на карнавал, у Ринку в приватній хаті століве срібло, біля та трохи долярів. Лише в однім випадку поліція їх зловила, бо були це „початкуючі" 19-літки Манес Райс і Маєр Ляйбль.

— Також політична справа. Одержуємо спростування з „Каси хорих" у справі, якої ми не згадували навіть у темній хроніці. Львівська преса подала до відома, що один із урядовців „Каси" настільки легковажить собі уряд, що в одній дискретній убікації повісив собі портрет голови уряду. У цій справі ведеться слідство; урядовець виперся цього факту. Справді диво, до яких місць уміють нині заглядати політичні противники, щоби кинути на когось тінь „неблагонадьожности". Для сміху варто пригадати, що нпр. у Німеччині громадяне поміщували в кльозетах портрети членів пануючого двору із своєрідного пієтизму!

— Поголоски. „Дейлі Мейль" приносить звістку, що англійська адміраліція запрохала французьку фльоту до Англії у відвідини в квітні. — Румунський уряд хоче перенести свою столицю в Трансильванію до Брашова або Кронштадту.

— Ювилей виховника. Німеччина та Швайцарія святкує цього року століття найбільшого сучасного педагога Пестальоція, реформатора народньої школи. Пестальоці, з походження швайцарець, захоплений ідеями Русса, спробував власними силами основати зразкову школу, де діти могли би вчитись, працюючи одночасно на ріллі. Його спроби нераз кінчались невдачею та нуждою. В р. 1870 видав він „Вечірню годину поселенця", потім селянське оповідання „Лінгардт та Ґертруда" і її продовження „Хрістоф та Ельза", „Законодавство і вбивство дітей", „Досліди над ходом природи в розвитку людського роду". Став він у 1797 р. завзятим оборонцем ідей французької республики й управителем захисту сиріт по жебраках, де ввів методу науки дітей через дітей. Наслідком війни якийсь час тинявся як народній учитель по швайцарських школах, згодом став управителем державного виховного заведення. Великий успіх мали його нові книжки „Як Ґертруда вчить свої діти" і „Підручник для матерей". Виховані ним учителі стали відомими у Німеччині та Франції. Фільософ Гербарт основав свою систему на педагогіці Пестальоція. В останніх творах Пестальоці із великою щирістю висповідався із промахів деяких своїх ідей і практичної діяльности, до якої, правду кажучи, як вічний ідеаліст зовсім був непригожий. Зате його ідеї принялись скрізь незвичайно хутко і „виховні інститути" Пестальоція можна найти з усіх краях.

— Літературні новини. У літературних колах у Норвеґії живо суперечаються на тему, чи можна зірвати із старим тамошнім звичаєм, щоби видавати белетристику тільки в листопаді та грудні перед Різдвяними святами. Цього року видали там 2000 — чуєте? дві тисячі! — нових повістей. Дарма, що більшість із них не продали, бо Норвеґія має вдвоє менше населення, ніж ми під Польщею, видавці категорично заявляють, що й надалі видаватимуть книжки і в тім самім сезоні. — Найбільше поширеними книжками на льондонськім ринку останнього тижня є такі: ще одно видання молитвослова і книжка Пітмана Уілеса „Чому Китай видається червоний". — Неприємну несподіванку хоче зробити своїми споминами бувш. жінка румунського князя Карла, пані Зізі Лямбріно, приготовляючи „Спомини нещасливої жінки". У Букарешті захвилювались, бо там мають бути поміщені листи Карла з різкими нападами на королеву Марію.— Мадярський ґраф Каролій приготовляє пєсу п. з. „Політична комедія", яку хоче виставити в Парижі та Льондоні.

— Жорж Брандес, що помер у 85 році життя в Копенгагені — один з найбільше відомих европейських критиків. Його твори перекладені майже на всі культурні мови. Почав „Естетичними студіями" в 1862 р. і в 1866 р. студією про „Дуалізм у нашій (данській) найновішій фільософії", у р. 1870 видав „Критики та портрети" і докторську дисертацію „Про франц. сучасну естетику". Ставши в Копенгагені професором, викладав історію европейської літератури, яка вийшла як його великий 6-томовий твір „Головні течії в літературі XIX. в." У цьому творі він боровся із суспільними пересудами, як поступова, вільнодумна людина, широкого світогляду та широкої осв[і]ти. Не було визначного европейського письменника, якого би він не знав. З творів в оригіналі, а навіть особисто; фільософи Міль і Тен, Ренан, Флябер, Золя, Мопасан, Турґенев уся „молода Скандинавія", усе, що творило в Парижі, Берліні, Льондоні було у звязках з ним. Він відкрив Европі скандинавські літератури, перший зрозумів величину Толстого, Ніцшого, Ібсена, Чехова, Горкого, Метерлінка, Франса, Анунціо, довгу низку з т. зв. „модерних", усіх країн, найрізнородніших світоглядів і темпераментів. Деякі його студії, такі, як про Шекспіра, мають славу між найбільшими спеціялістами даного предмету. Брандес, який помер на недугу рака, зберіг до останньої хвилини повну розвитку своїх умових сил і минулого місяця видав ще велику книжку про Христа.

— Померли: в Неї (у Франції) Турхан-баша, який грав колись у Туреччині визначну ролю як міністр закорд. справ Абдул-Гаміда і дипльомат на чужині. Від 1908 до 1913 р. був він послом у Петербурзі.—Помер проф. львівської політехніки Віктор Синєвський.

— Світова всячина. За один тиждень померло в Англії 759 осіб на „еспанку".— Льондон і Москва підписали умову щодо щоденної воздушної комунікації, яка почнеться від квітня. — Між американськими студентами ширяться самовбивства. За останніх півтора місяця було 15 жертв. — У німецькій армії є 800 офіцирів з вищої шляхти. — Румунський уряд відмовив візи на віїзд французькому комуністичному послові Кашенові. — Міська рада Ґлєсгова, складена в більшости із соціялістів, висловилась проти участи у святі, яке приготовляють з нагоди відвідин англійського короля.—Бувший китайський імператор святкував у Тянь-Тсіні, на вигнанні, свої невеликі уродини... 19-ліття.—Мин. тижня зареєстрували в Болгарії нових 78.000 випадків „еспанки", а 2204 смертних жертв. У самій Софії є недужих 5500.

* * *

найбільше віддалена від світа моральних проблєм — геометричною! Спіноца розглядав взаємини людини до світа як взаємини площин і ліній. Його світогляд є рівнаннями перекладеними на абстрактні ідеї. Він вірив, що світогляд фільософа виглядає так, а не інакше, бо так, а не інакше виглядає світ. Якби він на мить повірив, що є саме навпаки: що так, а не інакше виглядає нам світ, бо таким ми побачили його крізь телескоп світогляду, створеного якимсь фільософом, тоді Спіноца перервав би свою „Етику", як не скінчив першої, молодечої студії „Про направу людського розуму", над якою думав усе життя, заки не прийшов до пересвідчення, що нема єдиного загального способу на недосконалий людський мозок.

Система Спіноци є таким самим наскрізь своєрідним твором уяви та таланту одиниці, як і всі інші фільософічні світогляди. Факт, що Спіноца просиджував над талмудом і дорогоцінним шліфованим камінням, заважив на його світогляді не менше як те, що Плятон бачив довкола себе культ тіла, а Кант усе життя сидів на однім місці чудаком. „Етика" Спіноци має в собі талмудичну ідею і шліфарську форму. Її Бог, Природа чи Субстанція є непроглядно-жорстоким єством і одночасно сяючим, богатогранним, ошліфованим камінем, осліплюючим, холодним, з усіх боків однаковим, а в якого призмі найближчі предмети заломлюються апокаліптичними обрисами.

Тільки такою сполукою талмудичної діялектики і геометричної систематики можна розяснити те, що в Спіноці можна найти однаково добре зразок найчистішої християнської віри або повного атеїзму, горіючого фанатизму або жорстокого холоду, найбільше послідовної льогічної системи або фантастичної фільософічної уяви.

Чомуж — спитаєте — в 250 літ після смерти такого чудака стільки розумних людей клонить в пошані перед ним голову і схиляє її над його книжками? Тому, що дуже мало є шліфарів ідей, які вміють їх вигладити у такий фільософічний камінь, щоби крізь нього тисячі людей, на протязі століть, могли перевірювати світ і бачити його таким, яким (як їм здається!) давно його сами бачили або яким бажали би його мати для духової полекші.

* * *

Відгуки дня.

Спосіб на направу.

Направа річипосполитої, себто республики, це не така легка річ, як — ну, возьмім наприклад — направа черевиків чи діравого даху. Вимагає вона богато зусиль і то не в напрямі гокус-покусних фокусів, а в напрямі перетворення життя і його обставин.

Зате поради, як направити таку хрому чи горбату річпосполиту, може давати кожний, в протиставленні до черевиків чи даху, де порадити може тільки спеціяліст.

Польська республика мала видно відразу якийсь „*Geburtsfehler*", коли з давен давна польські патріоти думали над її поправою.

Вже в 17. століттї Фрич Моджевський писав „*O naprawie Rzeczypospolitej*", але його писання було гласом вопіющого во пустині, чого доказом пізніша історія до кінця світової війни.

На руїнах трьох заборчих держав постала друга *Rzeczpospolita* і найменше що другий чоловік думав, що вона не пербере старих, випробованих хиб.

Але сталося інакше. Старі хиби до „лі берум вето" включно вернулися знову, що правда не в контушах, тільки в фраках, але вернулися.

Знову зайшла потреба писати про направу, як за давніх добрих часів.

Повстав навіть „Союз Направи Річипоспільної" і він натхнув часопис „Глос Правди" до розписання анкети на тему, як направити все те, що за кілька літ самостійности визначно попсувалося.

Анкета не остала без відгуку. Обізвалися на неї ріжні голови з ріжними мозками і подали ріжні розвідки з ріжними порадами.

Але найліпше виявався один в більших, хоч невідомих умів сучасної Польщі, Владислав Малисяк, народній учитель. Цей, досі нікому незнаний письменник, політик і поет — написав твір про направу річипоспільної... віршом. „Ґлос Правди" пише про це з захопленням, бо аж тепер направа піде як по римах.

До віршованої історії Польщі Немцевича і географії — Вінцентого Поля, прийшла тепер третя поема — „*O naprawie Rzeczypospolitej*".

Шкода, що нагороди Нобля на цей рік уже роздані, а то певно дістав би їх (мировy й літературну) п. Малисяк з „*Soli Górnej pow. Żywiec, woj. krakowskie*".

Не знаю ні римів ні ритмів незнаного, хоч великого поета, але не уявляю собі їх інакшими, як у „*Pana Tadeusza*"

Якщо справді так, то я я позволю собі подати пару рад... віршом:

„Żeby wreszcie naprawić już Rzeczpospolitą
I uczynić ją silną, zwartą, jednolitą:
Trzeba raz karaimów, ukraińców niby,
Wylać gdziebądź na Kubę, lub do Kurytyby.
Lecz ich wprzód zobowiązać, by swe oszczędności
Przysyłali do skarbu w dowód lojalności.
Białorusów odruszczyć i zaprząc do pracy
Zmieniwszy ich nazwisko na Białopolacy.
Żydów starych wysiedlić, choć i będą biadać
Młodych ochrzcić, pożenić i szlachectwa nadać.
Terytorja rdzenne, stracone przed laty,
Których nam nie zwróciły zdradzieckie traktaty
Od zachodu po Berlin, po Kijów na wschodzie
Zabrać siłą i zażyć z sąsiadami w zgodzie

Галактіон Чіпка.

* * *

Оповістка для всіх інтересованих.

Наслідком нового стемплевого закону як також запитів з боку кооператив відносно інтерпретації цього закону — відбулась конференція представників наших центральних економічних установ при участи відпоручників Ревізійного Союза в дні 16. ц. м. та на підставі порозуміння подається отсим до відома:

1. Векслі подавані до ескомпту мусять бути виповнені.

2. Речинці платности векслів, означені на векслях, мають бути додержані, без огляду на приписи стемплеві, що поставовляють довший час бігу векселя, а з уваги на приписи вексльового закону.

3. Відносно кавційних векслів належить примінитися до постанов нового стемплевого закону та давні кавційні векслі з часу перед 1. січня 1927 належить достемплювати до 30 зол. від кожного такого векселя, найдальше до кінця лютого ц. р. Нові кавційні векслі мають бути остемпльовані по 30 зол. (+ 10%-ий додаток).

При цій нагоді порозумілися представники наших центральних економічних установ, щоби від нових вкладок до обороту оплачувати 8 проц. стопу відсоткову (найвище), та висказано побажання, щоби таку саму процентову стопу примінювати також до давніших вкладок до обороту.

Центральний Кооперативний Банк
„Краєвий Союз Кредитовий"
у Львові.

Дописи.

Гнилички. *(Шевченківське свято, влаштоване філією „Просвіти".)* Колись закаплощений і залучений гниличський судовий повіт став нині одним з найрухливіших на просвітньому, кооперативному та господарському полі. Завдячити це треба праці та енергії кількох молодих людей, що розвинули там по війні всесторонню організаційну працю. До них належать в першій мірі молодий адвокат д-р Рибак, директор задаткового Т-ва Сеник, адвокатський кандидат д-р Галан, а також місцевий парох о. Садовський. Незвичайно інтензивну працю проявляють також гниличанські міщане, що купили недавно будинок під народній дім та заходяться біля будови ще одного великого будинку, в якому найде приміщення молочарська спілка та інші осередки культурного та економічного життя повіту. — Дня 15. лютого відбувся заходами філії „Просвіти" Шевченківський концерт. Святочну промову виголосив секретар Головного Виділу Т-ва „Просвіта" В. Мудрий. Крім того промовив на закінчення свята один з місцевих міщан. Його промова визначалася глибоким змістом і безпосередністю патріотичного почування. На вокальну частину зложилися виступи двох хорів, а то: міщанського з Гнилич і селянського зі сусіднього з Гниличами, що належить до золочівського повіту, Обидвома хорами диригував парох Балучина о. радн. Є. Костишин. Йому належиться повне признання за те, що не жалував ні часу ні труду та приїздив вечерами до Гнилич, щоби вправ-

говити хор не зважаючи на те, що рівночасно підготовляв до концерту і балучинський хор. Прегарно деклямувала „Кавказ“ Хахуляна Ольга, а уривок зі „Сну“ виголосив дуже вдатно п. Туз Зенон. Незвичайно миле враження зробила на присутних деклямація малого школярика. Окрасою вокальної частини був виступ жіночого октету, в якім вирізнявся цінний сопран пні Тимяківної та спів дуету пп. Щирина (тенор) і п. Туза (баритон). Цей останній розпоряджає гарним голосовим матеріялом. **Гість.**

Орґанізаційний рух.

Нагінка на УНДО в Перемишлі.

Дня 18. лютого ц. р. відбулася в Перемишлі довірочна нарада членів УНДО, скликана в імени Повітової Народньої Орґанізації д-ром Кормошем і д-ром В. Загайкевичем на основі §. 2. зак. про збори. Нарада була обмежена тільки на запрошених громадян. Присутних було 186 мужів довіря. Нараду отворив д-р В. Загайкевич.

Основний і гарно оброблений реферат про політичне положення і програму партії виголосив ред. М. Струтинський. Відтак забрав слово для доповнення того реферату і пояснення Орґанізації д-р В. Загайкевич. У довших виводах представив невідрадне положення нашого народу взагалі та селянства зокрема, наступи ворогів на нашу орґанізацію, відношення польських партій до наших справ і нашої партії, справу безробітних на селі і конечність їх орґанізації ітд. В часі виводів д-ра Загайкевича явився відпоручник старости враз із поліційним агентом з просьбою пояснити їм, що це за збори. Одержавши від д-ра Загайкевича відповідне пояснення, оба функціонарі відійшли і д-р Загайкевич промовляв дальше. По якімсь часі явився вже інший комісар староства з двома поліційними агентами і просив дозволу на провірення запрошень присутних. Коли виявилося, що всі присутні мають письменні запрошення, комісар запитав д-ра Загайкевича, як скликуючого нараду і її предсідника, чи знає особисто всіх запрошених. Д-р Загайкевич пояснив комісареві, що на основі закону він не є до того обовязаний. Стверди лише, що збори не були кожному доступні, лишень обмежені на особисто запрошених громадян та що всі мають письменні запрошення. Комісареві староства це не вистарчало і він домагався, щоб д-р Загайкевич особисто по назвиську розпізнавав запрошених. Кслиж — річ ясна — не могло статися, комісар заявив, що розвязує збори. На залі рознеслися оклики обурення, а д-р Загайкевич заявив, що поступок комісара уважає нелегальним і проти нього у відповідній дорозі заремонструється; розвязання цих зборів є доказом, як відноситься влада до орган зації українського селянства. По відспіванні в торжественному настрою національних гимнів збори розійшлися.

По зборах завізвано на поліцію секретаря п. О. Сенечка, якого випитувано про ближчі дані щодо відбутої наради, домагаючись передовсім видання листи запрошених гостей; цього домагання п. Сенечко очевидно відмовив.

Так отже вертаємо до часів виїмкових репресій і виїмкового, нелеґального толкування § 2. закону про збори, свідками чого ми були за найреакційніших часів Бадені, а відтак Потоцького. Вертають давні часи безправства! Перемиське староство мабуть не забуло, що закон з 15. XI. 1867. ч. 135. В. з. д. не домагається, аби скликуючий знав поіменно всіх запрошених. Перемиське староство мабуть не розуміє, що вимогою довірочної наради є, аби вона була обмежена тільки на осіб індивідуально означених, на цю нараду запрошених.

Такий поступок польської влади у нас супроти УНДО не є новий. За уладження довірочної наради в Стебениі в липні 1926 р. був д-р Володимир Загайкевич потягнений до карно-судової відвічальности за нарушення постанов про збори. Тоді після виказання, що згадана нарада була нарадою довірочною, обмеженою до запрошених гостей, перемиський суд увільнив д-ра Загайкевича від усякої вини і кари.

Але ці й подібні події є доказом „прихильного“ відношення польської влади до нашої партії, є вимовною відправою для всіх тих клеветників, які поширюють усякі злобі сплетні про мниму угодовість УНДО і його відношення до польського уряду.

З нашого карнавалу.

Вечерниці „Союзу українських купців“.

Одночасно з балем українських студентів політехніки „Основа“, що відбувався в суботу на неділю в прекрасно декорованій великій салі Народнього Дому, влаштував у салях „Бесіди“ свою традиційну вже щорічну вечірку й „Союз українських купців“. Вечірка ця стягнула дуже поважне число наших купців з родинами під проводом голови Т-ва п. Р. Зубика, що перейняв на ній ролю гостинного господаря, а також доволі багато запрошених гостей з помиж найвизначніших кругів українського громадянства у Львові. Були теж представники української преси.

Весела забава, що відбувалася в невимушеному настрою, стягнула і злучила разом усіх присутніх. Танці, модні і старі (що їх аранжував з вервою п. Галушка), протягнулися до білого дня. До упрелмнення вечера чи радше ночі дуже причинився на скору руку заімпровізований хор під проводом такого рутинованого й повного темпераменту диригента, як д-р Михайло Волошин. Хор співав завзято пісні і збирав заслужено признання за покзнанними. Слід іще зазначити, що добірний, але дешевий буфет був постійно в облозі і розійшовся вповні на радість гостей і комітетових. Вдоволені учасники вечірки розходилися раннім ранком домів, жалючи, що вона так скоро скінчилася. *(ін.)*

З судової салі.

Справа Михайла Білого.

Дня 16. ц. м. відбулася перед Найвищим Судом у Варшаві касаційна розправа в карній справі Михайла Білого з Березовиці Великої за злочин головної зради. Ця справа є така інтересна, що варто з нею докладніше познайомити читачів.

Прокуратор при окружнім суді в Тернополі обвинувачував Білого в тім, що він в серпні 1926 р. в Березовиці Великій дав Теодорові Довгапові кілька комуністичних брошур до прочитання; тому, що в тих брошурах накликувано — на думку прокуратора — до загальної зміни форми правління в Польщі, до нагального відлучення земель, замешканих українцями, а надто викликати погорду й ненависть до державної адміністрації, — обвинувачено Михайла Білого за злочин головної зради з § 58. б. к. з. як провідника і бунтівника, а надто за злочин заворушення публичного спокою з §. 65. к. з.

При головній розправі перед окр. судом у Тернополі Білий признався до вручення комуністичних брошур і лава присяжних девятьма голосами проти трьох потвердила питання щодо обох злочинів. По проголошенні вердикту суддів присяжних оборонець обвинуваченого адвокат д-р Розенфельд з Тернополя вніс, аби трибунал ухилив вердикт суддів присяжних, тому, що вони помилилися і тому, що він не має причин до внесення зажалення неважности. Трибунал відмовив тому внесенню і своїм вироком з дня 8. листопада 1926 р. засудив Білого згідно з §. 59. б. к. з. і згідно з вердиктом лави присяжних на кару смерти, бо за цей злочин інша кара не передбачена.

Як вище згадано, дня 16. ц. м. відбулася в цій справі касаційна розправа перед Найвищим Судом у Варшаві. Нею заінтересувалися у Варшаві до тої міри, що на розправу явилися (перший раз перед Найвищим Судом) кореспонденти варшавських газет.

Судові проводив СНС. Ангерман. брали ще участь: СНС. Кжижановський і М жинський, генеральну прокуратуру заступав ген. прок. Семільський, оборону вносив д-р Ст. Шухевич, адвокат зі Львова.

Оборона стала на становищі, що в даним випадку суд прикоровив хибний припис карного закону. Припис §. 59. б. к. з. відноситься до такого випадку повстання, революції і т. п., коли підприняття *(Unternehmung)* стало вже бодай до певної міри сконкретизоване, коли змовники мають певну докладно означену ціль, спосіб поступовання, означену тактику і т. п., значить коли намір повстання прибирає конкретні форми. Однаке коли намір, хоч означений, але „підприняття“ не сконкретизоване, коли чин ще не переходить до безпосереднього виконання, коли спосіб і тактика переведення не усталені, — не може бути мови про злочин з §. 59. б. к. з., тільки що найвище з §. 59. п. к. з., котрий передбачує кару не смерти, тільки 10 до 20 літ тюрми. Правда, у вердикті суддів ужито слів „провідник“ і „бунтівник“, одначе цих двох понять не виключає припис §. 59. ц. к. з. На всякий випадок у даній справі може Найвищий Суд зробити ужиток з § 362. к. п. і в дорозі надзвичайній зарядити поновлення поступовання, бо при розгляді актів показалися важні сумніви щодо правдивости тих подійсних обставин, що становлять основу вироку.

Генеральний прокуратор у більшій части прихилився до виводів і правних поглядів оборони. Найвищий Суд зніс вирок і переказав справу окр. судові в Тернополі до поновної розправи, при чому знесено також вирок щодо злочину з §. 65. к. з., бо коли в справі заходить т. зв. „ідеальний збіг“ каригідних чинів, то удержання одної части вироку при рівночасній ухиленні другої части тогож самого вироку не дається льогічно подумати. Рішення Найвищого Суду викликало помітне враження.

Кредити на засіви.

Краєве Товариство Господарське „Сільський Господар“ у Львові повідомляє в справі кредитів на весняні засіви 1927 року.

Комітет рільної допомоги при тернопільським воєвідстві на засіданні дня 16 II. ц. р., де інтереси українського рільничого населення заступав відпоручник Товариства „Сільський Господар“ проф. Іларіон Брикович, розділив призначену на весняні засівові кредити в тернопільському воєвідстві квоту 100.000 золотих по повітах в такий спосіб: Борщів 5.000 зол., Броди 10.000 зол., Бучач 5.000 зол., Чортків 5.000 зол., Камінка Струмилова 5.000 зол., Підгайці 4.000 зол., Радехів 3.000 зол., Скалат 10.000 зол., Тернопіль 21.000 зол., Золочів 8.000 зол., Збараж 3.000 зол. Зборів 21.000 зол.

З огляду на те, що по думці рескрипту міністерства рільництва до розділу кредитів у певній мірі мають бути покликані кооперативи, тому наші повітові кредитові установи обовязані уіймнутися про це в повітових допомогових комітетах.

Всячина.

Чи є нас за богато? Вчені давно цікавились питанням, скільки людей може помістити земля. Бо постійний зріст населення міг розвіяти прегарну мрію про те, що в майбутности щезнуть війни. Адже неодна війна була безпосереднім наслідком перенаселення даної території: німцям і англійцям давно за тісно в межах своєї держави. Два берлінські географи Альбрехт Пенк і Альойз Фішер присвятили цьому питанню свої останні досліди. Їх відповідь наскрізь оптимістична: „жийте і розмножуйтесь“. Бо хоча земля має нині 18 0 міліонів, то є це шойно 20 проц. тої цифри, яку може вона помістити. На жаль: „земля“ значить для нас „Европа“, а з цею її частиною справа стоїть гірше. В Европі є нині 460,000.000 людей, а може в ній поміститись не більш як 560,000.000, отже швидко буде перенаселена. Навіть Азія має вже нині 70 проц. можливої суми. Отже єдиними теренами майбутньої еміґрації стануть Африка та Австралія. В Африці є нині 140 міл., а може жити з 2000 міл. Ще більше місця є в Австралії, де нині є всього 8 міл. людей, а може поміститись стільки, що в Европі. Також південна Америка має місця 1200 міл. За 100 літ виеміґрує з Европи 31 міліонів людей! Англія вже давно опікується територіями, куди вони їхатимуть. Коли до цього часу англійська мова вдержиться при своїй силі розвитку, тоді можна легко уявили собі момент, коли нею володітиме три четвертині земського глобу!

Нові книжки й видання.

КНИЖКИ:

ШКІЛЬНІ БІБЛІОТЕКИ ДЛЯ МОЛОДІ. Нарис їх організації і каталоґ дитячої літератури. Видано з нагоди: „Місяця книжки для молоді“. Львів. 1927. Видавництво „Світ Дитини“. Стор. 96, 16°. Зміст: 1) Від Видавництва. 2) Про шкільні бібліотеки. 3) Каталоґ дитячої літератури: а) для дітей, б) для молоді. 4) Вибір книжок для українських шкільних бібліотек. 5) Інструкція про збірку фондів на основання бібліотек. 6) Замітки. 7) „Дитяча книжка“ — збірка рефератів про книжку та її вартість. 8) Оповістки рекламові.

ЖУРНАЛИ:

НОВЕ ЖИТТЯ. Громадсько-політичний, економічний та літературний місячник. Рік II. ч. 2 (9) за лютий. Прага 1927. Зміст: В. Ленін. — М. Сипило: Дешеві „патріоти“. — Гр. Пирхавка: Еміґрація і допомога. — Досссо: Політика в академіямі. — М.: Політичні комбінації Пілсудського й українське дрібно-міщанство. — Гр. Колючка: Так на роду написано (фейл.). — Я. Гнабів: З праці ощадних кас у Чехословаччині. — С. Скляренко: Мій брат. — В. Хмелюк: Лінія і пляма. — З окупованих українських земель. — Радянське життя. — З світа. — З життя радкольоні в Чехословаччині. — Еміґрантське життя. — Бібліографія.

УКРАЇНСЬКИЙ ФІЛЯТЕЛІСТ. Місячник. Рік III. ч. 1 за січень 1927. (Адреса: *Wien XVIII, Gerstthoferstrasse 138*). Зміст: Д-р В. Онишкевич: *Monumentum aere perennius.* — С. Шрамченко: Фантастичні марки українських повстанців на Хотинщині в 1919 р. — Філят. гурток укр. молоді в Стрию. — І. Мороз: *„Ukraina-Handbuch“* Сенкоза (по нім.). — Нові марки. — Дрібні вісти. — З філятелістичних журналів. — Бібліографія. — Від Адміністрації. — Члени Українського Обмінного Т-ва.

ПРОМІНЬ. Ілюстрований місячник для української молоді в Канаді і Злуч. Державах. Рік I. ч. 1. за січень 1927.

НАШ ПРИЯТЕЛЬ. Часопис для молоді. Рік VI. ч. 2—3 за лютий-березень 1927.

ЖІНОЧА ДОЛЯ. Двотижневик для українського жіноцтва. Рік III. ч. 4. з 15-го лютого 1927.

ГОСПОДАРСЬКО - КООПЕРАТИВНИЙ ЧАСОПИС. Рік VII, ч. 6 і 7.

Оповістки.

Адміністрація Українського Наддніпрянського Хору під проводом Петра Євсевського, отсим подає до відома заінтересованих осіб, що до дня виїзду хору до Німеччини (4. березня ц. р.) адреса хору слідуюча: *Warszawa, Podwale 16.* — Український Хор для Ралюченка. 1111 4—5

Товариський Зїзд в Тернополі. Товаришів, котрі в р. 1902 укінчили гімназію I. в Тернополі просяться о подання своїх адресів на руки о. проф. Кароля Ястшембського у Львові, вул. Дунін-Борковських 10 А, в ціли приготовання товариського зїзду, котрий відбудеться дня 29. червня 1927 р. 1563 1—3

Господарське віче у Винниках. Філія Краєвого Товариства Господарського „Сільський Господар“ у Львові скликує велике господарське віче, що має відбутися дня 27. лютого ц. р. у Винниках в салі читальні „Просвіти“, в годині 3-ій пополудні, з таким порядком нарад: 1. Економічне положення українського селянства. 2. Орґанізація збуту й закупна сільсько-господарських продуктів. 3. Орґанізація сільсько-господарського кредиту. 4. Молочарство, пасічництво, садівництво та огородництво. 5. Обезпечення худоби. 6. Вільні внески й запити. Селяне доокола них сіл повинні явитися громадно на цьому віче!

Загальний Збір

філії „Просвіти“ в Станиславові відбудеться в неділю, дня 27. лютого 1927 р. в салі Т-ва „Бесіда“ (вул. Голуховського ч. 20/I.). Початок Збору в 1 годині пополудня. Коли в тім часі не збереться потрібне число членів, Збір відбудеться годину пізніше без огляду на число присутніх. Дневний порядок: 1. Відкриття Збору. 2. Вибір президії Збору. 3. Відчитання протоколу з останнього Загального Збору. 4. Звіт Виділу з діяльности Філії. 5. Звіт Ревізійної Комісії й уділення абсолюторії. 6. Вибір нового виділу. 7. Запити й внесення членів. — В Станиславові, дня 15. лютого 1927. — За Виділ Філії „Просвіти“ в Станиславові: Д-р Вол. Янович в. р., секретар, проф. О. Тисовський в. р., голова. 1564 1—1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.